

ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมของประเพณีบุญสารทเดือนสิบ
จังหวัดนครศรีธรรมราช*

PROMOTE CULTURAL CONSERVATION TOURISM OF
LUNAR MONTH OR BOON SART DUAN SIP TRADITION
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

สุทธิดา พงศ์สุทธิ

Sutthida Suttipong

พระมหาประทีน ทองน้ำแก้ว

Phramaha Pratin Tongnamkaew

ทิพมาศ เสวตวรโชติ

Tippamas Sawetvorachot

สันติ อุนจะนำ

Santi Aunjanum

บุญส่ง ทองเอียง

Boonsong Thongaerng

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมศาสตร์

Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus, Thailand

E-mail: suttiadapong@gmail.com

บทคัดย่อ

การส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมของประเพณีบุญสารทเดือนสิบ ของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นวิธีการศึกษาประเพณีบุญสารทเดือนสิบ ที่เกี่ยวเนื่องกับประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมมองผ่านการเดินทางท่องเที่ยว ที่เน้นการพัฒนา ด้านภูมิปัญญาสร้างสรรค์ การเคารพต่อสิ่งแวดล้อม สังคมพหุวัฒนธรรม ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และวิถีชีวิตของผู้คน สามารถกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมของประเพณีบุญสารทเดือนสิบ เป็นการย้อนกลับมามองตนเองอย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสิ่งทั้งหลายในโลกที่มีความเกี่ยวโยงพึ่งพาไม่สามารถแยกส่วนออกจากกันได้ ประเพณีบุญสารทเดือนสิบมีส่วนประกอบที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ สืบทอดทางวัฒนธรรม ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ คือ เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา และเกี่ยวกับความเชื่อของประเพณีบุญสารทเดือนสิบ การจัดการท่องเที่ยวประเพณีบุญสารทเดือนสิบของ

* Received 19 November 2021; Revised 18 December 2021; Accepted 24 December 2021

จังหวัดนครศรีธรรมราช ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา และคติความเชื่อเกี่ยวกับประเพณีบุญสารทเดือนสิบ ซึ่งประเพณีนี้เป็นประเพณีที่มีคู่บ้านคู่เมืองนครศรีธรรมราชมาตั้งแต่อดีต มีบ่อเกิดมาจากคติความเชื่อเรื่องผีสงเทวดาควบคู่กับความเชื่อทางพระพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์ ที่มีองค์พระบรมธาตุเจดีย์เป็นศูนย์กลางแห่งความศักดิ์สิทธิ์ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ผลผลิตทางการเกษตร และการนำผลผลิตทางการเกษตรมาทำบุญอุทิศให้แก่บรรพชนญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว

คำสำคัญ: การส่งเสริม, การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม, ประเพณีบุญสารทเดือนสิบ

ABSTRACT

The cultural tourism promotion of the Lunar Month or Boon Sart Duan Sip tradition of Nakhon Si Thammarat province is a method of studying the Lunar Month or Boon Sart Duan Sip tradition related to Buddhist history and culture through the view of travel focusing on the creative wisdom development by respecting the environment, multicultural society, the dignity of human beings, and the way of life of people. It can be said that the cultural tourism of the Lunar Month or Boon Sart Duan Sip tradition is the way to look back at ourselves and understand the relationship between things in the world that are interconnected and cannot be separated from each other. Components of the Lunar month or Boon Sart Duan Sip tradition that can attract tourists in terms of cultural tourism are as follows: history relating to the Buddhism and the belief of the Lunar month or Bun Sart Duan Sip tradition, and the tourism management for the Lunar month or Boon Sart Duan Sip tradition. It is an honorable tradition that has been important to the people of Nakhon Si Thammarat for a long time. This tradition emerged from the belief in animism and Langkawong Buddhism with Phra Borommathat Chedi as the center of sanctity, the abundance of natural resources, agricultural products, and bringing agricultural products to make merit and dedicate to ancestors and relatives who passed away.

Keywords: Promotion, Cultural tourism, Lunar month or Boon Sart Duan Sip tradition

บทนำ

ประเพณีท้องถิ่นภาคใต้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของภาคใต้และแสดงออกมาในลักษณะต่าง ๆ ดังที่ มณีรัตน์ กำลังเกื้อ กล่าวไว้ว่า ประเพณีท้องถิ่นภาคใต้ที่สืบเนื่องมาจากพระพุทธศาสนามีมากมาย ทั้งที่เป็นประเพณีทำบุญทั่วไป ประเพณีนี้ส่วนครอบครัวที่สืบเนื่องจากพุทธศาสนา และรวมถึงประเพณีส่วนสังคม ตามนิกัษัตถุภรณ์ อันเป็นส่วนสำคัญของพระพุทธศาสนา เช่น ประเพณีการบวช ประเพณีทำบุญเดือนสิบ (มณีรัตน์ กำลังเกื้อ, 2561)

ประเพณีสารทเดือนสิบ เป็นประเพณีที่สำคัญคู่บ้านคู่เมืองนครศรีธรรมราชมาช้านาน การเกิดขึ้นของประเพณีนี้เกิดจากคติความเชื่อเรื่องผีसाงเทวดากับความเชื่อทางพระพุทธศาสนาทางลังกาวงศ์ที่มีพระบรมธาตุเจดีย์เป็นศูนย์กลางแห่งความศักดิ์สิทธิ์ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ผลผลิตทางการเกษตร และการนำผลผลิตทางการเกษตรมาทำบุญอุทิศให้แก่บรรพชนญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว จึงได้ร่วมกันจัดงานรื่นเริงเพื่อเฉลิมฉลองร่วมกันที่บริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและวัดภายในชุมชนเพื่อเป็นกำลังใจในการปฏิบัติภารกิจต่อไป

งานบุญสารทเดือนสิบมาจากการเชื่อเรื่อง “ปุปพเปตพลี” ที่กล่าวถึงเรื่องความตายว่าเมื่อมนุษย์สร้างบุญกรรมอะไรไว้ก็จะได้รับผลตามการกระทำอย่างนั้นเรียกว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” โดยเฉพาะการทำชั่วเมื่อตายไปจะตกนรกไปปรับกรรมมากน้อยตามผลที่ทำในชาติปางก่อน คนที่ตกนรกพวกนี้เรียกว่า “เปรต” เมื่อถึงปลายเดือน 10 (แรม 1 ค่ำ เดือน 10) พวกเปรตซึ่งกำลังผอมโซ หิวโหยมาก ดังคำพังเพยว่า “อยากเหมือนเปรตเดือนสิบ” พญายมจะปล่อยให้กลับมาพบญาติพี่น้องและลูกหลานของตนในเมืองมนุษย์ เพื่อมาขอเสื้อผ้าอาหารขอส่วนบุญกุศลต่าง ๆ ที่ญาติจะอุทิศทำบุญให้และจะต้องรีบกลับไปเมืองนรกเมื่อถึงวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ดังนั้นถ้าลูกหลานไม่ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ปูป่าตายายก็จะอดอยากหิวโหยอดัดขัดสนสิ่งของเครื่องใช้ได้รับความทุกข์ยากและด่าสาปแช่งลูกหลานที่ไม่รู้จักกตัญญูรู้บุญคุณของบรรพบุรุษให้ได้รับบาปกรรมเดือดร้อนชีวิตไม่เจริญรุ่งเรืองตามไปด้วย ซึ่งลูกหลานจึงต้องยึดมั่นถือมั่นเป็นภาระหน้าที่สำคัญยิ่ง เป็นกิจกรรมที่ต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ในการทำบุญอุทิศส่วนกุศลมากน้อยจะขาดเสียมิได้ซึ่งงานบุญใหญ่มี 3 วัน ดังนี้

วันแรม 13 ค่ำ เดือน 10 ชาวพื้นเมืองเรียกว่า “วันจ่าย” คือ วันที่แต่ละบ้านจะต้องเตรียมจ่ายซื้อหาสิ่งของต่างๆ ที่จะทำบุญมีทั้งผักผลไม้อาหารแห้ง สิ่งของเครื่องใช้นานาชนิดที่พระสงฆ์จำเป็นต้องใช้และเก็บรักษาไว้ฉัน (กิน) ไว้ใช้ได้นาน ๆ เนื่องจากเข้าฤดูฝนฤดูการบิณฑบาตอาหารการกินจะขาดแคลนและไม่สะดวก จึงได้จัดใส่ภาชนะ เช่น กระจาด ตะกร้า กระเชอ กระละมั่ง ถัง ชะลอม หลัว กระบุง ชาวเมืองนครศรีธรรมราช เรียกว่า “หมรับ” (สำหรับ) อย่างใหญ่สำหรับถวายสังฆทาน จัดเป็นสลากัดงานบุญใหญ่และอาหารแห้งอย่างหนึ่งที่จะขาดเสียมิได้ที่เป็นหัวใจของสำหรับ คือ ขนมเดือนสิบ เพราะเป็นขนมประเพณีที่ปฏิบัติสืบมาแต่โบราณสำหรับให้เปรตนำไปใช้สอยในเมืองนรกมี 5 ชนิด ดังนี้

1. ขนมลา เป็นแป้งทอดโรยเป็นเส้นเล็ก ๆ มีลักษณะคล้ายเส้นด้ายหรือการทอดผ้า สมมติเป็นเครื่องนุ่งห่มแพรพรรณและอาหาร

2. ขนมพอง เป็นข้าวเหนียวทอดเม็ดพอง ทำเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตรงกลางเป็นร่องแฉ่น สมมติเป็นเรือพายานพาหนะสำหรับเดินทางข้ามห้วงมหรณพและเป็นเครื่องประดับ

3. ขนมห้างหรือขนมมด เป็นขนมแผ่นรูปกลมแบนทอด คล้ายลูกสะบ้าไม่มีรู สมมติเป็นเงินเบี้ยหรือเงินตราเงินเหรียญ ใช้จับจ่ายหรือใช้เป็นลูกสะบ้าเล่นกีฬาพักผ่อนเล่นสนุกเพื่อความบันเทิง

4. ขนมหูหรือขนมเจาะหู เป็นขนมปั้นรูปกลมแบน ตรงส่วนกลางมีรูคล้ายขนมโดนัทของฝรั่ง สมมติเป็นเงินเบี้ยสำหรับใช้สอยหรือเป็นสตางค์มีรูในสมัยก่อนหรือใช้เป็นต่างหูเครื่องประดับก็ได้

5. ขนมงหรือขนมไข่ปลา เป็นขนมรูปวงกลมอย่างวงล้อเกวียนมีก้นกำ สมมติเป็นเครื่องประดับตกแต่งร่างกายทั่วไปและขนมลาลอยมันหรือขนมรังนก สมมติเป็นฟูกหมอนเครื่องนอน บางท้องถิ่นใช้ขนมเทียนสมมติให้ใช้เป็นหมอนหนุน ซึ่งเป็นขนมประเพณีรายการที่เพิ่มเข้ามาที่หลังอาจมีหรือไม่มีก็ได้เวลาทำบุญ (มณีรัตน์ กำลังเกื้อ, 2561)

วันแรม 14 ค่ำ เดือน 10 ชาวเมืองนครศรีธรรมราช เรียกว่า "วันยกหมรับ" และถือเป็นวัน "ตั้งเปรต" ด้วยคือ เป็นวันยกภาชนะสำหรับต่าง ๆ ที่บรรจุสิ่งของทำบุญทุกอย่างไว้แล้ว ตกแต่งอย่างเรียบร้อยสวยงามนำไปทำบุญถวายพระที่วัด ถ้าเป็นภาชนะขนาดใหญ่หนักมากต้องหาบคนไป ถ้าเป็นขนาดเล็กอาจถือหิ้วใส่เอวกระเดียดไปได้ลูกหลานเดินตามกันเป็นแถว

เมื่อทำบุญพระสงฆ์ฉันภัตตาหารเสร็จ แต่ละครอบครัวก็ออกไปทำพิธี "ตั้งเปรต" บางวัดเขาก็จัดทำสถานที่รวมไว้ให้โดยเฉพาะเป็น "หลาเปรต" (ศาลาเปรต) หรือร้านเปรต บางวัดให้ต่างคนต่างทำตามความสะดวกพอใจ บางวัดทำเป็นหอคอยยกเสาสูงราว 5 เมตร เพื่อให้คนปีนเสาน้ำมนต์ขึ้นแข่งขันกันเรียกว่า "ชิงเปรต" การตั้งเปรตคือการเอาอาหารคาวหวานทุกชนิด รวมทั้งดอกไม้ธูปเทียนเศษสตางค์ใส่กระทงไปวางบนแผ่นกระดานขนาดใหญ่ ทำพิธีกรวดน้ำเช่นไหว้แผ่ส่วนกุศลให้แก่บรรพชน ซึ่งมักนิยมเลือกสถานที่ใกล้กับเมรุ ป่าช้าหรือริมรั้ววัด เมื่อเสร็จพิธีลูกขึ้นก็จะมีพวกเด็ก ๆ มาแย่งอาหารและหาเศษสตางค์กัน ลักษณะการแย่งชิงชุลมุนเพื่อเอาสิ่งของตั้งเปรต เรียกว่า "ชิงเปรต" วันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ชาวเมืองนครศรีธรรมราช เรียกว่า "วันฉลองหมรับ" หรือเป็น "วันสารท" เป็นวันสุดท้ายของการทำบุญครบสมบูรณ์ตามประเพณีถือเป็นการทำบุญเพื่อเป็นการฉลองหมรับ ซึ่งได้จัดขึ้นเป็นที่เรียบร้อยแล้วตั้งแต่วันแรม 14 ค่ำ วันนี้จึงมีพิธีทำบุญเลี้ยงพระสงฆ์และทำพิธีบังสุกุล กระตุกเพื่ออุทิศส่วนกุศลแก่บรรพบุรุษญาติมิตรผู้ล่วงลับไป ถือเป็นวันสุดท้ายของงานบุญใหญ่และถือเป็น "วันส่งเปรต" อีกด้วยคือ ใครมีอาหารมีสิ่งใดที่จะทำบุญก็นำมาทำให้หมดในวันนี้จึงถือเป็นวันสำคัญอีกวันหนึ่ง (มณีรัตน์ กำลังเกื้อ, 2561)

แม้ว่าประเพณีบุญสารทเดือนสิบของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช จะสามารถดำรงอยู่ได้ในปัจจุบัน แต่ก็น่าจะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตในด้านต่าง ๆ เช่น กระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ และบทบาทของประเพณีบุญสารทเดือนสิบที่มีต่อวิถีชีวิตของชาวนครศรีธรรมราช ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมของประเพณีบุญสารทเดือนสิบ จึงช่วยให้เข้าใจถึงกระบวนการขั้นตอนวิธีการของวิถีความเชื่อ และชี้ให้เห็นถึงบทบาทของวิถีชีวิตของชาวนครศรีธรรมราช ตลอดถึงวัฒนธรรมภาคใต้อีกด้วย ทั้งยังเป็นการศึกษาประเพณีที่สำคัญวิถีความเชื่อประเพณีบุญสารทเดือนสิบอย่างเป็นระบบ ผู้ศึกษาได้เห็นความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีบุญสารทเดือนสิบของชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช มากยิ่งขึ้น

ความหมายของประเพณี

คำว่า “ประเพณี” ได้มีผู้ให้ความหมายไว้ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะมีเนื้อความในลักษณะเดียวกันดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของประเพณีไว้ว่า ประเพณี คือ สิ่งที่ยึดถือประพฤติปฏิบัติสืบ ๆ กันมาจนเป็นแบบแผน ขนบธรรมเนียมหรือจารีตประเพณี หรือความประพฤติสืบต่อกันมาจนเป็นที่ยอมรับของส่วนรวม สิ่งใดเมื่อประพฤติซ้ำ ๆ กันอยู่บ่อย ๆ จนเป็นความเคยชิน ก็เกิดเป็นนิสัยสังคม ความประพฤติเหมือน ๆ กันเป็นส่วนใหญ่ในหมู่คณะ เรียกว่าประเพณีหรือนิสัยสังคม หรืออาจกล่าวได้ว่าประเพณีคือความประพฤติของคนส่วนรวมที่ถือกันเป็นธรรมเนียม หรือเป็นระเบียบแบบแผน และสืบต่อกันมาจนเป็นพิมพ์เดียวกัน

แนวทางปฏิบัติของคนในสังคมหนึ่ง ๆ ที่นิยมปฏิบัติสืบต่อกัน ซึ่งประเพณีแต่ละอย่างก็มีความสำคัญ มีคุณค่าแตกต่างกัน ประเพณีที่มีความสำคัญ คนในสังคมต้องยึดถือปฏิบัติ เป็นเรื่องของศีลธรรม เรียกว่า จารีตประเพณี ถ้าใครฝ่าฝืนถือว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วร้ายแรง อย่างเช่น การคบชู้ของหญิงที่ยังมีสามีอยู่ เป็นต้น และอีกประการหนึ่ง คือธรรมเนียมประเพณี ซึ่งเป็นประเพณีที่คนในสังคมนิยมปฏิบัติกัน แม้ไม่ใช่เรื่องเกี่ยวกับศีลธรรม แต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการยาตราทางสังคม เช่น ประเพณีวันนักขัตฤกษ์ เป็นต้น ประเพณีเหล่านี้สังคมไทยมีแนวทางปฏิบัติคล้ายคลึงกัน ส่วนรายละเอียดปลีกย่อยก็แตกต่างกันบ้างในแต่ละท้องถิ่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542)

มณี พยอมพงค์ กล่าวว่า เรื่องเกี่ยวกับประเพณีพื้นบ้าน รวมไปถึงความเชื่อต่าง ๆ พบว่า ความเชื่อเป็นคติที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกรูปทุกนาม เป็นของคู่กับความไม่เชื่อในทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า ศรัทธา แปลว่า ความเชื่อ ปสาทะ ความเลื่อมใส เห็นดีเห็นงามด้วย ส่วนอศรัทธา คือ ความไม่เชื่อ อปสาทะ ความไม่เลื่อมใส ก็เกิดขึ้นกับอีกกลุ่มหนึ่ง ตรงกันข้ามกับพวกที่เชื่อเลื่อมใสสิ่งต่าง ๆ ที่คนเราได้สัมผัสด้วยอินทรีย์ทั้ง 6 คือ ตาเห็นรูป หูฟังเสียง จมูก

ดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส ร่างกายสัมผัส ใจกระทบอารมณ์ จะเกิดความรู้สึกขึ้น กลายเป็นสัญญาเจตนาจุดเบื้องต้นแห่งนามธรรม เมื่อได้ประพจน์ปฏิบัติทุกวัน เป็นการย้ำให้ความเชื่อมั่นฝังแน่นอยู่ในชั้นธันดานจนยากที่จะถอยถอนได้ ต่อมาความคิดที่จะสร้างสัญลักษณ์ขึ้น ให้เป็นเครื่องทดแทนสิ่งที่ตนเชื่อถือ จึงสร้างสิ่งที่เป็นรูปธรรมต่าง ๆ ขึ้นมาอย่างใดอย่างหนึ่ง ความเชื่อจึงมี 2 ประการ คือ ความเชื่อที่เกิดจากความคิดเป็นนามธรรม และความเชื่อที่สร้างเป็นสัญลักษณ์เป็นรูปธรรม (มณี พะยอมพงศ์, 2529)

รัชนิกร เศรษฐ์ ได้ให้ความหมายของประเพณีไว้ว่า ประเพณี หมายถึง ความประพฤติที่สืบทอดกันมาจนเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ในหมู่คณะ เป็นนิสัยสังคมซึ่งเกิดขึ้นจากการที่ต้องเอาอย่างบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตน หากจะกล่าวถึงประเพณีไทยก็หมายถึงนิสัย สังคมของคนไทย ซึ่งได้รับมรดกตกทอดมาตั้งแต่เดิม และมองเห็นได้ในทุกภาคของสังคมไทย เช่น ประเพณีทำบุญ และประเพณีแต่งงาน เป็นต้น (รัชนิกร เศรษฐ์, 2532)

พวงผกา คุโรวาท ได้ให้ความหมายของประเพณีไว้ว่า ประเพณี หมายถึง แบบความเชื่อ ความคิด การกระทำ ค่านิยม ทศนคติ ศีลธรรม จารีต ระเบียบแผนและวิธีการกระทำสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนถึงการประกอบพิธีกรรมในโอกาสต่าง ๆ ที่กระทำกันมาแต่ในอดีต ลักษณะสำคัญของประเพณีคือเป็นสิ่งที่คนเราปฏิบัติเชื่อถือมานานจนกลายเป็นแบบอย่างความคิดหรือการกระทำที่ได้สืบทอดกันมาและยังมีอิทธิพลอยู่ในปัจจุบัน (พวงผกา คุโรวาท, 2539)

สุพัตรา สุภาพ ได้ให้ความหมายของประเพณีไว้ว่า ประเพณี หมายถึง แบบความเชื่อ ความคิด การกระทำ ค่านิยม ทศนคติ ศีลธรรม จารีต ระเบียบแบบแผน และวิธีการกระทำสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนการประกอบพิธีกรรมในโอกาสต่าง ๆ ที่กระทำกันมาตั้งแต่อดีต ลักษณะสำคัญของประเพณีเป็นสิ่งที่ปฏิบัติเชื่อถือกันมานานจนกลายเป็นความคิดหรือการกระทำที่ได้สืบทอดกันมาและมีอิทธิพลถึงปัจจุบัน (สุพัตรา สุภาพ, 2541)

สรุปได้ว่า ประเพณี หมายถึง ความประพฤติที่สืบทอดกันมาจนเป็นที่ยอมรับของในสังคม ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของประเพณีคือที่เป็นสิ่งที่คนเราปฏิบัติเชื่อถือ จนกลายเป็นแบบอย่างที่ดีงามของแต่บริบทของสังคมนั้น ๆ จนอยู่ถึงในปัจจุบันนี้

ประเภทของประเพณี

ประเพณีสามารถจำแนกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้หลายประเภทแล้วแต่เกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนก ดังมีนักวิชาการได้จำแนกไว้ดังต่อไปนี้

ประภาศรี สีหอำไพ ได้จำแนกประเภทตามลักษณะการดำเนินชีวิตออกเป็น 3 ประเภท (ประภาศรี สีหอำไพ, 2538) สรุปได้ดังนี้

1. ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ได้แก่ ประเพณีการเกิด การบวช การแต่งงาน การทำศพ อันเกี่ยวเนื่องด้วยศาสนพิธี เป็นต้น

2. ประเพณีและพระราชพิธีในเทศกาลต่าง ๆ ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ และพระราชพิธีแรกนาขวัญ ประเพณีลอยกระทง พิธีตรียัมปวาย เป็นต้น

3. ประเพณีเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ ประเพณีวันเข้าพรรษา วันออกพรรษา ประเพณีเทศน์มหาชาติ ประเพณีวันวิสาขบูชา เป็นต้น

สายทิพย์ นุกุลกิจ ได้รวบรวมการจัดประเภทของประเพณีไว้หลายลักษณะ (สายทิพย์ นุกุลกิจ, 2533) สรุปได้ดังนี้

1. แบ่งตามฐานะของบุคคลผู้ประกอบพิธี แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1.1 ประเพณีของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ เช่น พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระราชพิธีฉัตรมงคล ตลอดจนรัฐพิธีต่าง ๆ ที่รัฐบาลจัดถวายพระมหากษัตริย์เนื่องในโอกาสต่าง ๆ เป็นต้น

1.2 ประเพณีของราษฎร ซึ่งเป็นประเพณีเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัว ชีวิตครอบครัว และที่เกี่ยวกับส่วนรวมกันเนื่องด้วยเทศกาลต่าง ๆ เช่น การบวช การทำบุญขึ้นบ้านใหม่และเทศกาลเข้าพรรษา เป็นต้น

2. แบ่งตามลักษณะของบุคคลผู้ประกอบพิธี แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

2.1 ประเพณีส่วนบุคคล หมายถึง ประเพณีที่ถือปฏิบัติกันเฉพาะภายในครอบครัว เช่น ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการทำศพ และประเพณีการขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น

2.2 ประเพณีส่วนชุมชน หมายถึง ประเพณีปฏิบัติกันของคนทั่วไปในชุมชน เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีทอดกฐิน และประเพณีทอดผ้าป่า เป็นต้น

2.3 ประเพณีส่วนของรัฐบาล หมายถึง ประเพณีที่ทางราชการจัดขึ้นเกี่ยวกับราชพิธีและรัฐพิธีต่าง ๆ เช่น พระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระราชพิธีถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา และพระราชพิธีฉัตรมงคล เป็นต้น

3. แบ่งตามจุดประสงค์ของประเพณี แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

3.1 จารีตประเพณี หมายถึง ประเพณีที่คนในสังคมใช้เป็นแนวทางปฏิบัติเสมือนข้อบังคับทางจรรยาหรือศีลธรรมของสังคม ถ้าใครละเมิดหรือไม่กระทำตามถือว่าเป็นความผิดหรือเป็นความชั่ว เช่น ตามจารีตประเพณีกำหนดให้พ่อแม่มีหน้าที่เลี้ยงดูลูก หากพ่อแม่คนใดละเลยก็จะเป็นคนชั่วและมีความผิด เป็นต้น

3.2 ขนบธรรมเนียมประเพณี หมายถึง ประเพณีที่สังคมกำหนดขึ้นเพื่อให้เป็นระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติ ทั้งที่เป็นระเบียบแบบแผนโดยตรงและโดยปริยาย เช่น ประเพณีการบวช ประเพณีการแต่งงาน และประเพณีการตาย เป็นต้น

3.3 ธรรมเนียมประเพณี หมายถึง ประเพณีที่เกี่ยวกับเรื่องทั่วไป ไม่ค่อยมีความสำคัญมากนัก ใครจะปฏิบัติก็ได้หรือไม่ปฏิบัติก็ได้ เช่น ประเพณีการแต่งงานตามกาลเทศะ หรือประเพณีการใช้คำพูดให้เหมาะสมในโอกาสต่าง ๆ เป็นต้น

สมชัย ใจดี และยรรยง ศรีวิริยาภรณ์ ได้แบ่งประเภทของประเพณีเป็น 3 อย่าง (สมชัย ใจดี และยรรยง ศรีวิริยาภรณ์, 2536) สรุปได้ดังนี้

1. จารีตประเพณี เป็นประเพณีเกี่ยวกับศีลธรรม และสวัสดิภาพของสังคมส่วนรวมมีการบังคับให้กระทำ ถ้าไม่ทำก็ถือว่าผิดหรือชั่วต้องมีการลงโทษ เช่น ลูกควรกตัญญูกตเวทีต่อพ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นต้น

2. ขนบประเพณี เป็นประเพณีที่ได้มีระเบียบแบบแผนวางไว้ได้ตรง หรือโดยอ้อมและสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา

2.1 โดยตรง คือ มีระเบียบกฎเกณฑ์พิธีต่าง ๆ กำหนดไว้ชัดเจน เช่น ไหว้ครู ต้องทำอย่างไร หรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ หรือเรื่องการศึกษาต้องมีระเบียบแผนประการใดบ้าง เป็นต้น

2.2. โดยอ้อม เป็นประเพณีที่รู้กันโดยทั่ว ๆ ไปไม่ได้กำหนดไว้แน่นอน แต่ที่ปฏิบัติได้เพราะมีการบอกเล่าสืบต่อกันมา เช่น แห่นางแมว หรือการจุดบั้งไฟของอีสาน เป็นต้น

3. ธรรมเนียมประเพณี เป็นประเพณีเกี่ยวกับเรื่องธรรมดา ไม่มีระเบียบแบบแผนเหมือนขนบธรรมเนียม ไม่มีผิดถูกเหมือนจารีตประเพณี เป็นเรื่องที่ปฏิบัติกันมาจนเกิดความเคยชิน เช่น การตักน้ำจากชามแทนแก้ว หรือเขียนจดหมายไม่เซ็นชื่อ เป็นต้น

สรุปได้ว่า จากแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วนั้น ประเพณีนั้นสามารถจำแนกได้หลายประเภท ซึ่งจะขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งและเจตนาของการศึกษาของนักวิชาการแต่ละท่าน เนื่องจากประเพณีเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของแต่ละสังคมแล้วแต่ว่าสังคมให้ความสำคัญกับประเพณีนั้นเพียงไร

ความสำคัญของประเพณี

รัชนิกร เศรษฐฐ์ ได้กล่าวถึงความสำคัญประเพณี (รัชนิกร เศรษฐฐ์, 2532) ไว้ว่า

1. ประเพณีเป็นวัฒนธรรมประจำชาติที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่แสดงอดีตที่มีความเจริญมาช้านาน

2. ประเพณีที่ดีเป็นตัวอย่างบอกถึงความเจริญ มีอารยธรรมและมีเกียรติทัดเทียมกับประเทศอื่นๆ

3. ประเพณีไทยเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของไทย โดยมีได้ลอกเลียนแบบหรือหยิบยืมจากชาติอื่น

4. ประเพณีเป็นตัวเชื่อมความรู้สึกของคนในชาติให้มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แสดงว่าเป็นพวกเดียวกัน ก่อให้เกิดความสนิทสนมกลมกลืน และเสริมความมั่นคงของประเทศชาติ

5. ประเพณีนั้นเป็นเครื่องแสดงถึงอดีตและปัจจุบันของวิถีชีวิตแบบไทย ๆ ผู้ที่ละทิ้งไม่สนใจประเพณีดั้งเดิมของไทยเท่ากับเป็นการดูถูกตนเอง

สรุปได้ว่า จากแนวคิดของนักวิชาการของแต่ละท่าน พอประมวลได้ว่า ประเพณีมีความสำคัญมาก ซึ่งจะเป็นกฎเกณฑ์หรือแบบแผนเพื่อกำหนดลักษณะของคนในสังคมนั้น ๆ ได้ เช่น ประเพณีแสดงออกถึงความเป็นวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ตลอดถึงเอกลักษณ์ของชาติ ซึ่งเป็นแบบแผนของสังคมโดยส่วนรวมได้

คุณค่าของประเพณี

นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงคุณค่าอันเกิดจากการปฏิบัติประเพณี ไว้ดังนี้

วิจิตรา ขอนยาง ได้ศึกษาประเพณีจากวรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน กล่าวถึงคุณค่าอันเกิดจากปฏิบัติ (วิจิตรา ขอนยาง, 2532) สรุปได้ดังนี้

1. ด้านศาสนา ประเพณีมีคุณค่าต่อศาสนา สรุปได้ดังนี้

1.1 ประเพณีบางประการทำให้ผู้ปฏิบัติได้แสดงกตเวทิต่อผู้มีพระคุณ ทั้งที่เสียชีวิตไปแล้วและยังมีชีวิตอยู่ปัจจุบัน เช่น ประเพณีการทำบุญแก่ผู้ตาย ประเพณีรดน้ำคำหัวเป็นต้น

1.2 ประเพณีบางประการทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความสงบใจมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจ เป็นผลให้เกิดการปฏิบัติที่ดีตามมาด้วย

1.3 ประเพณีบางประการทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติทำดี สนับสนุนคำสอนทางพุทธศาสนาที่ว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

1.4 ประเพณีบางประการทำให้ผู้ปฏิบัติมีจิตใจเอื้อเฟื้อมีเมตตาต่อมนุษย์ เช่น ประเพณีแจกทานเป็นต้น

2. ด้านวัฒนธรรม

2.1 ประเพณีมีส่วนควบคุมความประพฤติของคนในสังคมให้เป็นผู้ที่ประพฤติในทำนองคลองธรรม มีความสงบเกิดขึ้นในสังคม เช่น ประเพณีตักบาตรในวันสำคัญทางศาสนา

2.2 ประเพณีเป็นเอกลักษณ์ของประเทศ เพราะประเพณีเป็นเรื่องของบุคคลและชุมชน ที่เกิดขึ้นจากการสั่งสมมาเป็นเวลาช้านาน เช่น สงกรานต์ จรดพระนังคัลแรกนาขวัญ

2.3 ประเพณีบางประการเป็นเครื่องย่อกฎเกณฑ์ทางสังคมไว้อย่างมีความหมาย เรื่องราวของคนในสังคมบางอย่างอธิบายให้เข้าใจได้ยากและจะต้องใช้เวลา แต่ประเพณีสามารถสรุปความหมายออกมาได้ โดยบรรจุไว้ในพิธีกรรมแต่ละขั้นตอน เช่น การแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น

3. ด้านเศรษฐกิจและการปกครอง คุณค่าทางด้านนี้ไม่แสดงออกตรง ๆ แต่จะแฝงไว้อยู่ในการปฏิบัติดังนี้

3.1 เป็นเครื่องหมายแสดงความผูกพันทางเศรษฐกิจ การปฏิบัติประเพณีจะมีความเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจเสมอ ให้มองที่การแลกเปลี่ยนทางวัตถุที่จะนำมาประกอบพิธีกรรมนั้น ๆ เช่น ค่าสินสอด ของฝาก ค่ายกครู เป็นต้น

3.2 ประเพณีเป็นจตุรรวมแห่งความสามัคคี เพราะประเพณีเกิดจากการร่วมใจของชนในสังคม

อิสมาแอ สาและ ได้ศึกษาประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิมในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ผลการศึกษาเฉพาะคุณค่าอันเกิดจากประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิมในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี (อิสมาแอ สาและ, 2541) พอสรุปได้ดังนี้

1. คุณค่าทางด้านสังคมวัฒนธรรม สรุปดังนี้

- 1.1 ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครอบครัว เครือญาติ และหมู่มิตรสหาย
- 1.2 อนุรักษ์วัฒนธรรมด้านศิลปะและการบริโภคขนานาชนิดในท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป
- 1.3 ส่งเสริมทางด้านจริยธรรม คุณธรรมและขนบประเพณีทั้งหลาย ทั้งทางด้านศาสนาและความเชื่อต่างๆ ที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบันให้คงอยู่ตลอดไป

1.5 ป้องกันความไม่สงบเรียบร้อยที่อาจจะเกิดขึ้นภายในสังคม ส่งผลให้ทุกคนมีวินัยเคารพในกฎเกณฑ์กติกาของสังคมที่กำหนดไว้

1.6 ส่งเสริมวัฒนธรรมการพึ่งพาซึ่งกันและกันในหมู่คณะ

2. คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ ประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิมในอำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี เปรียบเสมือนจุดนัดพบมีทั้งผู้คนในชุมชนเดียวกัน ต่างชุมชนเป็นจำนวนมากมารวมกลุ่มเพื่อร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณีแต่งงาน เจ้าภาพมีความจำเป็นที่จะต้องใช้จ่ายเงินลงทุน จัดซื้อแลกเปลี่ยนเครื่องบริโภคเครื่องใช้สอยต่าง ๆ เพื่อต้อนรับและบริการแก่ผู้มาร่วมงาน และผู้มาร่วมงานจะมีการตอบแทนสนับสนุนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันได้ด้วยเงินทองหรือสิ่งของ จึงก่อให้เกิดกระบวนการทางด้านเศรษฐกิจในลักษณะการแลกเปลี่ยนหมุนเวียนทางด้านเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในวิถีชีวิตของชุมชน

อารีรัตน์ แซ่คง ได้ศึกษาประเพณีตรุษจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาเฉพาะคุณค่าอันเกิดจากประเพณีตรุษจีนของชาวไทยเชื้อสายจีน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2538) สรุปได้ดังนี้

1. คุณค่าด้านความสัมพันธ์ทางสังคม มีการขอบคุณ การรำลึกบรรพบุรุษ เทพเจ้าและสถานที่ ตอบแทนน้ำใจผู้ร่วมงานและเพื่อนบ้านได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2. คุณค่าสภาพร่างกายและจิตใจ การได้ทำความสะอาด อาคารที่อยู่อาศัยสร้างบรรยากาศให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

3. คุณค่าทางด้านสามัคคีธรรม เกิดความสามัคคีจากกิจกรรมต่าง ๆ การช่วยกันทำความสะอาด การสร้างความรู้สึกร่วมจากการประกอบประเพณี การไม่พูดคำหยาบ อดทนอดกลั้น ยั่วโยให้โกรธเป็นกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี

4. คุณค่าด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว การประกอบประเพณีจำเป็นต้องซื้อวัสดุอุปกรณ์ซึ่งจำเป็นสำหรับประกอบพิธีกรรมช่วงเทศกาลตรุษจีนมีชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยว จับจ่ายสินค้าเป็นการนำเงินเข้าสู่ท้องถิ่น

สรุปได้ว่า จากแนวคิดของนักวิชาการว่า ประเพณีต่าง ๆ ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมามีค่าอันเกิดจากการปฏิบัติประเพณีเหล่านั้น ที่ปรากฏให้เห็นแต่ละประเพณี คือ คุณค่าทางด้านสังคมและวัฒนธรรม คุณค่าต่อประเพณี คุณค่าต่อความเชื่อ คุณค่าความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน คุณค่าทางจริยธรรม และคุณค่าด้านพระศาสนา เป็นต้น (อารีรัตน์ แซ่คง, 2539) สามารถผสมผสานหรือกลมกลืนเข้ากับความเชื่อต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลในสังคม วัฒนธรรม ประเพณีและค่านิยม และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีความกระจ่างชัดเจนนยิ่งขึ้น อีกทั้งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและเป็นการดำเนินการที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่จะได้นำข้อมูลเหล่านี้มาปรับใช้ในการส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญต่อไป (ทิพมาศ เศวตวรโชติ และคณะ, 2563)

แนวคิดและการอนุรักษ์ของประเพณี

แนวคิดทางประเพณี สุทัศน์พงษ์ กุลบุตร กล่าวถึงแนวคิดทางด้านมานุษยวิทยาและสังคมวิทยา ที่ทำให้ประเพณีต่าง ๆ ยังคงอยู่ในสังคมไทยไว้ได้ (สุทัศน์พงษ์ กุลบุตร, 2536) ซึ่งลักษณะดังนี้

1. มีลักษณะของการแสดงออกทางด้านความกตัญญูรู้คุณ
2. มีลักษณะการแสดงออกทางด้านความสามัคคี
3. มีลักษณะของการสร้างขวัญและกำลังใจ
4. มีลักษณะเป็นการเปิดโอกาสในการทำบุญ

การอนุรักษ์ของประเพณี ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แนวทางในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม พ.ศ. 2542 หมวด 3 ได้ให้แนวในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม และการดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อให้วัฒนธรรมเจริญก้าวหน้าอย่างมีไว้ดังนี้

1. ควรส่งเสริมให้มีการวางแผนวัฒนธรรม ทั้งเป็นแผนระยะยาว แผนระยะสั้นแผนระดับชาติแผนระดับท้องถิ่นเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ
2. ควรส่งเสริมและสนับสนุน ให้มีการประสานแผนและระดมสรรพกำลังด้านทรัพยากรเพื่อการพัฒนาวัฒนธรรมระหว่างหน่วยงานของรัฐ เอกชน และระหว่างประเทศ
3. ในการวางแผนพัฒนาวัฒนธรรมทุกระดับ ให้ถือว่าศาสนธรรมเป็นบ่อเกิดสำคัญของการประพฤติปฏิบัติ และการดำเนินชีวิตของประชาชนเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ในฐานะที่เป็นพื้นฐาน และเป็นแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ

4. ในการวางแผนพัฒนาวัฒนธรรม ไม่จำกัดอยู่แต่เฉพาะการทำนุบำรุงรักษามรดก วัฒนธรรมเพียงอย่างเดียว การพัฒนาคนให้มีความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักในคุณค่าของ วัฒนธรรม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมแก่ยุคสมัยก็เป็นจำเป็นอย่าง

วิธีการในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แนวทางในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนา วัฒนธรรม พ.ศ. 2542 หมวด 4 ได้ให้วิธีการในการรักษา ส่งเสริม และพัฒนาวัฒนธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2538) ไว้ดังนี้

1. การสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรม คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการให้มีการริเริ่ม สร้างสรรค์ บุกเบิกประดิษฐ์คิดค้นการวิจัย และการพัฒนาทางวัฒนธรรม

2. การส่งเสริมและสนับสนุน คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการใดๆ ที่ช่วยให้นัก บริหาร นักวิชาการผู้ประกอบการทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน สามารถดำเนินงาน วัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น การจัดงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรม วัฒนธรรมด้านต่าง ๆ การยกย่องเชิดชูเกียรติและการอุปถัมภ์ศิลปินนักประดิษฐ์คิดค้น และ บุคคลที่มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม

3. การเผยแพร่และการประชาสัมพันธ์ คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการเพื่อนำ วัฒนธรรมไปสู่ประชาชนทางสื่อมวลชนทุกรูปแบบ เช่น การจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ การจัด รายการโทรทัศน์และวิทยุ การใช้สื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เพื่อความรู้ทางวัฒนธรรม

4. การจัดบริการทางวัฒนธรรม คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการเพื่อให้ประชาชนได้ มีโอกาสสัมผัสกับวัฒนธรรม ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ความซาบซึ้ง และการประพฤติปฏิบัติที่ เหมาะสมและถูกต้อง เช่น การจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การบริการห้องสมุด การจัดการ แสดงนิทรรศการ การสาธิต การจัดงานมหรสพวัฒนธรรมตามเทศกาล และขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนกิจกรรมอื่นใดที่สามารถให้ประชาชนได้รับการบริการต่าง ๆ เหล่านั้น

5. การอนุรักษ์ ทำนุบำรุง และฟื้นฟูวัฒนธรรม คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการ เพื่อการพิทักษ์รักษามรดกทางวัฒนธรรมที่ได้ส่งสืบทอดมาจากอดีต แม้บางอย่างอาจจะ ไม่ให้ประโยชน์ใช้สอยในปัจจุบันแล้วก็ตาม เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ แหล่งโบราณคดี และประวัติศาสตร์ให้คงอยู่ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าหาร่องรอยของความเจริญทาง วัฒนธรรมในอดีต รวมไปถึงการจัดตั้งหน่วยศิลปากร ศูนย์วัฒนธรรมพิพิธภัณฑ์ และสถานที่ใด ๆ เพื่ออนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

6. การเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยทางวัฒนธรรม คือ การจัดกิจกรรมหรือ ดำเนินการให้ประชาชนส่วนใหญ่หรือทั้งหมด ได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การจัดกิจกรรม และการดำเนินการทางวัฒนธรรม ตลอดจนมีส่วนร่วมในการ ประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมในการเลือกสรรวัฒนธรรมและการส่งเสริมกิจกรรมด้านวัฒนธรรม

7. การเสริมสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการใด ๆ ทางวัฒนธรรม ให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีการยอมรับวัฒนธรรมท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมกลุ่มชนในภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการขจัดหรือลดภาวะความขัดแย้งระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมเหล่านั้นในการเสริมสร้างความเข้าใจ นอกจากการให้ทุกกลุ่มชนมีความรู้ ความเข้าใจ และซาบซึ้งในวัฒนธรรมของกันและกันแล้ว ย่อมรวมไปถึงการเปิดโอกาสให้บุคคลหรือประชาชน มีสิทธิ์ เสรีภาพในการประพฤติปฏิบัตินั้น ไม่เป็นพิษเป็นภัยหรือกระทบกระเทือนความมั่นคงของสังคมไทยโดยรวม

8. การจัดการศึกษาเพื่อวัฒนธรรม คือ การจัดกิจกรรมและดำเนินการ เพื่อพัฒนาให้ประชาชนมีความรู้ความสามารถอ่านออกเขียนได้ สื่อความได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การลดอัตราการไม่รู้หนังสือ การบริการการศึกษาอย่างทั่วถึง การจัดเนื้อหาทางวัฒนธรรมในหลักสูตร การเรียนการสอนโดยตรงและโดยอ้อม การเตรียมและพัฒนาบุคลากรโดยจัดการศึกษา เพื่อฝึกอบรมนักบริหาร นักวิชาการ ศิลปิน และนักเรียน นักศึกษาด้วยวิธีการในระบบและนอกระบบโรงเรียน รวมทั้งการจัดการกิจกรรมทางศิลปะทุกแขนงสำหรับเด็กและเยาวชน

9. การปรับปรุงวัฒนธรรมในชีวิตประจำวัน คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการในการปรับปรุงชุมชนที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม เครื่องอำนวยความสะดวก และสาธารณูปโภค รวมทั้งการบริการอนามัยเพิ่มพูนสิ่งดีงาม และสิ่งบันเทิงใจในชีวิตประจำให้แก่ประชาชน การจัดระบบงานและสิ่งแวดล้อมในสำนักงานโรงแรม ในเรือกสวนไร่นา ตลอดจนสถานที่สาธารณะต่าง ๆ ให้เรียบร้อย สะอาด สวยงาม และมีความเพียงพอทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

10. การเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการให้ประชาชนมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ มีความรู้ ความเข้าใจในลักษณะดีเด่นของหมู่คณะ และสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และชักนำให้ประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้องสอดคล้องกับลักษณะเด่น อันเป็นเอกลักษณ์ของหมู่คณะและของประเทศ

11. การธำรงไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานของวัฒนธรรม คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการให้ประชาชนรักษาไว้ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานของความดีงามวัฒนธรรม ด้วยการจัดประกวดการแข่งขันและกิจกรรมอื่น รวมทั้งการป้องกันไม่ให้ความดีงามเหล่านั้นถูกบ่อนทำลาย

12. การเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างชาติ คือ การจัดกิจกรรมหรือดำเนินการเปลี่ยนวัฒนธรรมกับนานาประเทศ การศึกษาภาษาไทยและวรรณกรรมของชนเผ่าไทยในประเทศต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนกิจกรรมและบุคลากรทางวัฒนธรรม การส่งเสริมการท่องเที่ยว และการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศ โดยไม่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ การสนับสนุนให้มีการศึกษาวัฒนธรรมของชาติอื่น เพื่อให้ตระหนักถึงความคล้ายคลึงและความแตกต่างกันของไทย โดยหวังผลสำคัญในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีคุณค่าในสังคม และเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชาติ

สรุปได้ว่า จากทฤษฎีของนักวิชาการ ชี้ให้เห็นแนวทางการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาจะมีคุณค่ายิ่งและต้องมีแบบแผนที่ชัดเจน ควรส่งเสริมอย่างจริงจัง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน เพื่อรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทยเอามั่นคง เพื่ออนุชนรุ่นหลังได้ประพาศปฏิบัติสืบทอดต่อไป

ประเพณีบุญสารทเดือนสิบนครศรีธรรมราช

ประเพณีสารทเดือนสิบ เป็นประเพณีที่สำคัญคู่บ้านคู่เมืองนครศรีธรรมราชมาช้านาน การเกิดขึ้นของประเพณีนี้เกิดจากคติความเชื่อเรื่องผีสงกรานต์ และคติความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ รวมทั้งคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์ที่มีพระบรมธาตุเจดีย์เป็นศูนย์กลางแห่งความศักดิ์สิทธิ์ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ผลผลิตทางการเกษตร และการนำผลผลิตทางการเกษตรมาทำบุญอุทิศให้แก่บรรพชนญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว จึงได้ร่วมกันจัดงานรื่นเริงเพื่อเฉลิมฉลองร่วมกันที่บริเวณวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารและวัดภายในชุมชนเพื่อเป็นกำลังใจในการปฏิบัติภารกิจต่อไป

งานบุญสารทเดือนสิบมาจากความเชื่อเรื่อง “บุพเพตพลี” ในพระพุทธศาสนา เมื่อมนุษย์สร้างบุญกรรมอะไรไว้ก็จะได้รับผลตามการกระทำอย่างนั้นเรียกว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” โดยเฉพาะการทำชั่วเมื่อตายไปจะตกนรกไปรับกรรมมากน้อยตามผลที่ทำในชาติปางก่อนคนที่ตกนรกพวกนี้เรียกว่า “เปรต” เมื่อถึงปลายเดือน 10 (แรม 1 ค่ำ เดือน 10) พวกเปรตซึ่งกำลังผอมโซ หิวโหยมาก ดังคำพังเพยว่า “อยากเหมือนเปรตเดือนสิบ” พยายามจะปล่อยให้กลับมาพบญาติพี่น้องและลูกหลานของตนในเมืองมนุษย์ เพื่อมาขอเสื้อผ้าอาหารของส่วนบุญกุศลต่างๆ ที่ญาติจะอุทิศทำบุญให้และจะต้องรีบกลับไปเมืองนรกเมื่อถึงวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ดังนั้นถ้าลูกหลานไม่ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ปู่ตายายก็จะอดอยากหิวโหยอดคัดัดสนสิ่งของเครื่องใช้ได้รับความทุกข์ยากและด่าสาปแช่งลูกหลานที่ไม่รู้จักกตัญญูรู้บุญคุณของบรรพบุรุษให้ได้รับบาปกรรมเดือดร้อนชีวิตไม่เจริญรุ่งเรืองตามไปด้วย ซึ่งลูกหลานจึงต้องยึดมั่นถือมั่นเป็นภาระหน้าที่สำคัญยิ่ง เป็นกิจกรรมที่ต้องถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ในการทำบุญอุทิศส่วนกุศลมากน้อยจะขาดเสียมิได้ซึ่งงานบุญใหญ่มี 3 วัน ดังนี้

วันแรม 13 ค่ำ เดือน 10 ชาวพื้นเมืองเรียกว่า “วันจ่าย” คือ วันที่แต่ละบ้านจะต้องเตรียมจ่ายซื้อหาสิ่งของต่างๆ ที่จะทำบุญมีทั้งผักผลไม้อาหารแห้ง สิ่งของเครื่องใช้นานาชนิดที่พระสงฆ์จำเป็นต้องใช้และเก็บรักษาไว้ฉัน (กิน) ไว้ใช้ได้นาน ๆ เนื่องจากเข้าสู่ฤดูฝนฤดูการบิณฑบาตอาหารการกินจะขาดแคลนและไม่สะดวก จึงได้จัดใส่ภาชนะ เช่น กระเจด ตะกร้า กระเชอ กะละมัง ถัง ชะลอม หลัว กระบุง ชาวเมืองนครศรีธรรมราช เรียกว่า “หมรับ” (สำหรับ) อย่างใหญ่สำหรับถวายสังฆทาน จัดเป็นสลากภัตงานบุญใหญ่และอาหารแห้งอย่างหนึ่งที่จะขาดเสียมิได้ที่เป็นหัวใจของสำหรับ คือ ขนมเดือนสิบ เพราะเป็นขนมประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดมาแต่โบราณสำหรับให้เปรตนำไปใช้สอยในเมืองนรกมี 5 ชนิด ดังนี้

1. ขนมลา เป็นแป้งทอดโรยเป็นเส้นเล็ก ๆ มีลักษณะคล้ายเส้นด้ายหรือการทอดผ้า สมมติเป็นเครื่องนุ่งห่มแพรพรรณและอาหาร

2. ขนมพอง เป็นข้าวเหนียวทอดเม็ดพอง ทำเป็นรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน ตรงกลางเป็นร่องแฉ่น สมมติเป็นเรือพายานพาหนะสำหรับเดินทางข้ามห้วงมหรณพและเป็นเครื่องประดับ

3. ขนมห้าหรือขนมมด เป็นขนมแผ่นรูปกลมแบนทอด คล้ายลูกสะบ้าไม่มีรู สมมติเป็นเงินเบี้ยหรือเงินตราเงินเหรียญ ใช้จับจ่ายหรือใช้เป็นลูกสะบ้าเล่นกีฬาพักผ่อนเล่นสนุกเพื่อความบันเทิง

4. ขนมหัดขำหรือขนมเจาะหู เป็นขนมปั้นรูปกลมแบน ตรงส่วนกลางมีรูคล้ายขนมโดนัทของฝรั่ง สมมติเป็นเงินเบี้ยสำหรับใช้สอยหรือเป็นสตางค์มีรูในสมัยก่อนหรือใช้เป็นต่างหูเครื่องประดับก็ได้

5. ขนมงกหรือขนมไข่ปลา เป็นขนมรูปวงกลมอย่างวงล้อเกวียนมีก้นกำ สมมติเป็นเครื่องประดับตกแต่งร่างกายทั่วไปและขนมลาลอยมันหรือขนมรังนก สมมติเป็นฟูกหมอนเครื่องนอน บางท้องถิ่นใช้ขนมเทียนสมมติให้ใช้เป็นหมอนหนุน ซึ่งเป็นขนมประเพณีรายการที่เพิ่มเข้ามาที่หลังอาจมีหรือไม่มีก็ได้เวลาทำบุญ

สรุปได้ว่า ประเพณีบุญสารทเดือนสิบมาจากความเชื่อเรื่อง “ปุปพเปตพลี” เมื่อมนุษย์สร้างบุญกรรมอะไรไว้ก็จะได้รับผลตามการกระทำอย่างนั้นเรียกว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” โดยเฉพาะการทำชั่วเมื่อตายไปจะตกนรกไปรับกรรมมากน้อยตามผลที่ทำในชาติปางก่อนคนที่ตกนรกพวกนี้เรียกว่า “เปรต” เมื่อถึงปลายเดือน 10 (แรม 1 ค่ำ เดือน 10) พวกเปรตซึ่งกำลังผอมโซ หิวโหยมาก ดังคำพังเพยว่า “อยากเหมือนเปรตเดือนสิบ” พญายมจะปล่อยให้กลับมาพบญาติพี่น้องและลูกหลานของตนในเมืองมนุษย์ เพื่อมาขอเสื้อผ้าอาหารขอส่วนบุญกุศลต่าง ๆ ที่ญาติจะอุทิศทำบุญให้และจะต้องรีบกลับไปเมืองนรกเมื่อถึงวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ดังนั้นถ้าลูกหลานไม่ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ปู่ย่าตายายก็จะอดอยากหิวโหยอดัดขัดสนสิ่งของเครื่องใช้ได้รับความทุกข์ยากและด่าสาปแช่งลูกหลานที่ไม่รู้จักกตัญญูรู้บุญคุณของบรรพบุรุษให้ได้รับบาปกรรมเดือดร้อนชีวิตไม่เจริญรุ่งเรืองตามไป

ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

ทฤษฎีแพร่กระจาย เป็นกระบวนการเผยแพร่วัฒนธรรมหรือการแพร่กระจายถือเป็นหัวใจสำคัญของนวัตกรรม ไม่ว่าจะเป็นนวัตกรรมนั้นจะเป็นเทคนิควิทยาการใหม่ ๆ หรือแบบแผนทางความคิด ความเชื่อ ประเพณี ค่านิยม และพฤติกรรมใหม่ ๆ ความใหม่ของเทคนิควิทยากานั้นถูกผูกไว้ด้วยเงื่อนไขของช่วงเวลา ดังนั้นเทคนิควิทยาการแบบเก่าก็อาจถูกนับรวมเป็นนวัตกรรมได้เช่นกันหากมีการนำมาเผยแพร่ใหม่ในทางสังคมศาสตร์นั้นแนวคิด ทฤษฎีการแพร่กระจายได้รับความสนใจอย่างมาก

ในทางมานุษยวิทยาทฤษฎีการแพร่กระจายพัฒนาขึ้นมาจากนักมานุษยวิทยา เช่น Franz Boas, Alfred L. Kroeber, Julian Steward เพื่อตอบโต้กับกระแสของทฤษฎีวิวัฒนาการที่เชื่อว่าสังคมและวัฒนธรรมมีพัฒนาการเป็นเส้นตรง (Unilinear Evolution) สังคมและวัฒนธรรมทุกแห่งจะผ่านพัฒนาการที่เหมือนกันและคาดหวังที่จะค้นพบกฎเกณฑ์สากล (Universal Law) ที่จะนำมาใช้อธิบายความแตกต่างทางวัฒนธรรมและพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมต่าง ๆ ได้ ซึ่ง Alfrad L. Kroeber ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับการแพร่กระจายว่า “เป็นกระบวนการที่องค์ประกอบหรือระบบของวัฒนธรรมกระจายตัวออกไปโดยผ่านทางนวัตกรรมหรือสถาบันซึ่งเป็นที่ยอมรับจากที่หนึ่งไปยังที่อื่น ๆ ที่อยู่ใกล้ ในบางกรณีอาจแพร่กระจายไปทั่วโลก”

ประมวลไว้ว่าทฤษฎีดังกล่าว ซึ่งเป็นทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ทฤษฎีเหล่านี้เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของคนในสังคม มีการถ่ายทอดจากทฤษฎีจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง และบางทฤษฎีก็ใช้ไม่ได้สำหรับคนอีกรุ่นหนึ่ง และบางทฤษฎีก็ใช้ไม่ได้ในบริบทอีกสังคมหนึ่ง ดังนั้นผู้ศึกษาคัดเลือกสรรบางทฤษฎีเท่านั้น มาประยุกต์ให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมในการวิเคราะห์ประเพณี

สรุปได้ว่า การส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สืบทอดของประเพณีบุญสารทเดือนสิบของจังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นวิธีการเสริมสร้างต่อยอดอนุรักษ์ประเพณีบุญสารทเดือนสิบเอาไว้ด้วยคนรุ่นต่อรุ่น ประเพณีบุญสารทเดือนสิบดังกล่าวทำให้ส่งเสริมการท่องเที่ยวและสร้างเศรษฐกิจชุมชนด้วยคติความเชื่อทางพระพุทธศาสนาโดยผ่าน ขนมลา ขนмпอง ขนมอบ้าหรือขนมมด ขนมติข้าหรือขนมเจาะหู ขนมงหรือขนมไข่ปลาและสิ่งของอื่น ๆ อีกมากมาย ที่ใช้ในประเพณีบุญสารทเดือนสิบ และยังทำให้เกิดคุณค่าอีกมากมายเช่น คุณค่าทางประวัติศาสตร์ทางพระพุทธศาสนา คุณค่าทางเศรษฐกิจ คุณค่าทางภูมิปัญญา คุณค่าความสัมพันธ์ทางชุมชนและญาติพี่น้องหลาย ๆ ฝ่ายมารวมกันในวันรับต้าย และวันรับต้ายและส่งต้ายเป็นวันสำคัญมากสำหรับชาวปักษ์ใต้ ซึ่งเป็นวันรวมญาติ ที่เรียกว่าสืบย่านสาวโยชน์ หมายถึง เป็นการนับญาติพี่น้องหลายฝ่ายด้วย และคนหนุ่มสาวเอากับข้าวขนมลา ขนмпอง ขนมอบ้าหรือขนมมด ขนมติข้าหรือขนมเจาะหู ขนมงหรือขนมไข่ปลา เอาไปให้ผู้สูงอายุหรือคนเคารพนับถือซึ่งกันและกัน อีกส่วนหนึ่งได้บุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปให้ผู้ตายที่ล่วงลับไปแล้วประเพณีบุญสารทเดือนสิบ เป็นการย้อนกลับมามองตนเองอย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสิ่งทั้งหลาย ในโลกที่มีความเกี่ยวโยงพึ่งพา ไม่สามารถแยกส่วนออกจากกันได้ส่วนประกอบของประเพณีบุญสารทเดือนสิบที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวในเชิงของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สืบทอดทางวัฒนธรรมเป็นประเพณีที่สำคัญคู่บ้านคู่เมืองนครศรีธรรมราชมาช้านาน การเกิดขึ้นของประเพณีนี้เกิดจากคติความเชื่อเรื่องผีสงเทวดากับความเชื่อทางพระพุทธศาสนา นครศรีธรรมราชเต็มไปด้วยความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ผลผลิตทางการเกษตร มาทำบุญอุทิศให้แก่บรรพชนญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2538). *การพัฒนาระบบการศึกษากระบวนการบริหารและจัดการวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทประชาชน.
- ทิพมาศ เศรษฐวรโชติ และคณะ. (2563). นวัตกรรม การสืบทอดประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุ นครศรีธรรมราช. *วารสารปริชาต มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 33(1), 107-116.
- ประภาศรี สีอำไพ. (2538). *วัฒนธรรมทางภาษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงผกา คุโรวาท. (2539). *ศิลปะและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร: รวมสาส์น.
- มณี พะยอมพงศ์. (2529). *ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มณีรัตน์ กำลังเกื้อ. (2561). พิธีกรรมและประเพณีประดิษฐ์สารทเดือนสิบ ตำบลสีล จังหวัด นครศรีธรรมราช. ใน *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาษาไทยประยุกต์*. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- รัชนิกร เศรษฐ. (2532). *โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิจิตร ขอนยาง. (2532). *การศึกษาประเพณีจากวรรณกรรมพื้นบ้านอีสาน*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม.
- สมชัย ใจดี และยรรยง ศรีวิริยาภรณ์. (2536). *ประเพณีและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สายทิพย์ นุกุลกิจ. (2533). *วรรณคดีเกี่ยวกับขนบประเพณี*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุทัศน์พงษ์ กุลบุตร. (2536). ประเพณีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับพระธาตุศรีสองรัก อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย. ใน *วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- สุพัตรา สุภาพ. (2541). *สังคมและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- อารีรัตน์ แซ่คง. (2539). ประเพณีตรุษจีนของชาวไทยเชื้อสายจีนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. ใน *ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา ไทยคดีศึกษา*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ภาคใต้.
- อิสมาแอ สาและ. (2541). ศึกษาประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิมใน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี. ใน *ปริญญานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา.